

תיאטרון

כרמית מירון

חגיגה

"גן-הדובדבנים" מאת אנטון צ'כוב; תיאטרון גשר, תרגום: רועי חן, בימוי: יבגני אריה, תפאורה: מיכאל קרמנקו, עיצוב תלבושות: ילנה קלריך, מוסיקה: אבי בנימין

בחיפוש אחר האמת, פוסעים בני האדם שני צעדים קדימה וצעד אחד לאחור. הייסורים, הטעויות והשיעמום, הודפים אותם אחורה, אולם הכיסופים לאמת והרצון ללא חת, דוחפים קדימה. ומי יודע? אולי יגיעו לחוף האמת. "דו-קרב", אנטון צ'כוב (1860-1904)

הקורא המורגל לעיין בסיפורי צ'כוב יתקשה לפעמים להאמין כי אמן הסיפור הקצר, "המפסאנט הרוסי", יעלה לפסגת הדרמטורגיה העולמית ויהיה לראשון המחזאים המודרניים ב"דרמות של מצבי-נפש", שהן המסד שעליו נבנה האבסורד המודרני לפרטיו - עד בקט ויונסקו; והנהייה שנוהים אחריו בימיו על במות העולם תעיד על כך כמאה עדים. "גן-הדובדבנים" הוא המחזה האחרון שצ'כוב כתב, הבשל והפיטי שבהם. אולם בהצלחתו הגדולה על הבמה, בביצוע "התיאטרון האמנותי" בראשותו של סטניסלבסקי, לא זכה המחזאי לחוות, הוא מת בטרם עת, בעיר-קיט גרמנית - בשעה שעצי "גן-הדובדבנים" שלו נכרתים, על מנת לפנות את השטח לחיים אחרים, פחות אציליים אך יותר מעשיים למעמד הסוחרים החדש. שנת מותו של צ'כוב היא שנת בטרם: 1904...

עלילתו של המחזה סטטית, לכאורה, ועם זאת שזורה כולה מעברים ממעברים שונים. החשוב שבהם, העברת "גן-הדובדבנים" מידי המעמד האריסטוקרטי הגווע לידי נציג המעמד הפעיל החדש, לופאחין, שסבו היה עבד באותו גן עצמו; ממבט ראשון, כאילו אין כל התפתחות דרמטית במחזה זה, אין עלילת אהבים סוערת, איש אינו מתחתן ואף לא נרצח - היה גן ישן ופרי כבר לא נותן והוא עומד למכירה, ונמכר לבסוף - האם זה נושא לעלילה דרמטית? ועם זאת, יש כאן התפתחות, שלבים שלבים של התפתחות נסערת, עצורה, כמוה כחיים עצמם, העולה מזרמי מעמקיה של נפש האדם. משהו מתרחש בה, אבל מי שינסה לבטא בדרך אחרת מזו שבחר הבמאי הנפלא של תיאטרון גשר, יבגני אריה, יחטיא את מטרתו של צ'כוב. גורל האדם, כיסופיו וייסוריו, תוגתו וחלומו, נתונים במעטה של נוכחות בימתית ומשולבים עד אין הפרד ביניהם. והם אלה היוצרים את השלמות הדרמטית. משהו מליטופו הריחני של "גן-הדובדבנים" דבק גם בשיח תושביו ודבק בשחקנים המצוינים שעל הבמה. יחד עם אותה אווירה של הויה וחלום, לא נעלמה האובייקטיביות של רוח האמן ולא פינתה מקום להתמוגגות בוסטלגית.

זו אמנותו הגדולה של צ'כוב, אותה ראייה פיוטית ומפוכחת כאחת, כאשר הדברים הולכים ונשמטים, כביכול, כאותו "גן-דובדבנים" שעומד להיעלם ואיתו הילדות המאושרת, התום והאמונה הפשוטה.

התפתחות המחזה קולחת במתינות, ללא הפרזה או הדגשת יתר, ועם זאת חיונית ורעננה. "גן-הדובדבנים" הוא יצירה בעלת חן מיוחד, ומנגינה נפלאה, והבמאי-המנצח השכיל להעביר בתזמור מושלם את אוירתה המיוסדת של יצירת צ'כוב.

"גן-הדובדבנים", יבגניא דודינה, ישראל דמיוב
"הפארסות של צ'כוב" - שלוש קומדיות קצרות;

קפה-תיאטרון (בתיאטרון הקאמרי), תרגום: אלברט כהן, עדה בן-נחום ונסים אלוני, בימוי: טובי דיקמן, משתתפים: אלברט כהן, עירית קפלן וניר וינשטיין

ואם בצ'כוב עסקינו, ברצוני לציין מופע משעשע ומצחיק עד דמעות, המבוסס על התקופה שבה הסופר הרגיל היה עדיין סטודנט לרפואה, ולפרנסתו כתב סיפורים קצרים לעיתונות בשם "צ'כונטה". בזמנו לא התקבלו יפה הסיפורים הללו, לא על ידי הביקורת ולא על ידי הקוראים, בעיקר בשל קיצורם. על כך נהג צ'כוב לספר את הסיפור המפורסם של אלפונס דודה, על ציפור שנשאלה: "מדוע שירייך קצרים כל כך? אולי משום שסובלת את מקוצר נשימה?"

"לא, ענתה הציפור, אלא משום שיש לי הרבה שירים לשיר, והייתי רוצה להספיק לשיר את כולם..."

סיפור קטן ויפה זה הולם בהחלט את משחקם של המבצעים את "הפארסות", המעוניינים לספר הכל - על החברה, על מנהגיה, על קטנוניות מעשה, עלינו ועל החיים בכלל.

משחקם המצוין של המבצעים, בעיקר של אלברט כהן ועירית קפלן, העלו בפנינו צ'כוב שלא הכרנו, כהן, בהומור וברגישות לגבי הדמויות העלובות המועלות על הבמה. ניר וינשטיין הגוים מעט בהופעתו, בעיקר בסיפורי הצעת נישואין.

ערב מהנה בקפה-תיאטרון, האולם הנעים והאינטימי של התיאטרון הקאמרי.